

รูปแบบการลดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์

Model of reducing postpartum complications for mothers and infants

Kuchinarai Crown Prince Hospital.

(Received: December 14,2023 ; Revised: December 22,2023 ; Accepted: December 23,2023)

ฐิติวรดา ไชยฤทธิ์¹

Thitiworada Chaiyarit¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทการให้บริการของงานการพยาบาลผู้คลอด และรูปแบบการลดภาวะแทรกซ้อนในมารดาและทารกหลังคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ มีระยะเวลาในการวิจัยระหว่างเดือนตุลาคม 2565 ถึงเดือนกันยายน 2566 รวม 12 เดือน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรงานการพยาบาลผู้คลอดที่เกี่ยวข้องกับการลดภาวะแทรกซ้อนในมารดาและทารกหลังคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ จำนวน 14 คน เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และเวชระเบียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Dependent t – test

ผลการศึกษา พบว่า ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการลดภาวะแทรกซ้อนในมารดาและทารกหลังคลอด งานการพยาบาลผู้คลอดโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ก่อนดำเนินการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง ในส่วนหลังดำเนินการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดและความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการลดภาวะแทรกซ้อนในมารดาและทารกหลังคลอด งานการพยาบาลผู้คลอดโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ก่อนและหลังดำเนินการ โดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่หลังดำเนินการมีค่าคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการลดภาวะแทรกซ้อนในมารดาและทารกหลังคลอด งานการพยาบาลผู้คลอดโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ มากกว่าก่อนการดำเนินการ

คำสำคัญ : การลดภาวะแทรกซ้อน มารดาและทารกหลังคลอด พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์

Abstract

This study was participatory action research. (Participatory Action Research: PAR) aims to study the service context of delivery room work. and a model for reducing postpartum complications for mothers and infants Kuchinarai Crown Prince Hospital. The research period is between October 2022 and September 2023, a total of 12 months. Sample size were 13 personnel working in the delivery room at Kuchinarai Crown Prince Hospital and is related to reducing complications for mothers and infants after birth. Kuchinarai Crown Prince Hospital. Data were collected from questionnaires. and medical records Data analyzed by Content analysis: frequency, percentage, mean, and standard deviation, and Dependent t - test.

The results of the study found that the comprehensive of personnel in reducing complications for mothers and infants after giving birth in the delivery room at Kuchinarai Crown Prince Hospital. Before the operation Overall and each aspect is at a moderate level after operation Overall and each aspect at the highest level. And comprehensive of personnel in reducing postpartum complications for mothers and infants in the delivery room at Kuchinarai Crown Prince Hospital. Before and after operation Overall and each aspect are different. Statistically significant at the .05 level, after the operation, there was an average score of comprehensive of personnel in reducing complications for mothers and infants after childbirth in the delivery room at Kuchinarai Crown Prince Hospital than before the operation

Keywords: Reducing complications Mother and baby after birth

¹พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์

บทนำ

ระยะหลังคลอด (puerperium period) หมายถึงระยะเวลาตั้งแต่หลังคลอดรกจนถึง 6 สัปดาห์หลังคลอด (แต่ช่วงเวลานี้ไม่ได้ถูกกำหนดตายตัว ส่วนใหญ่ถือเอาที่ 4 – 6 สัปดาห์หลังคลอด) ซึ่งเป็นระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะต่างๆ กลับเข้าสู่ภาวะปกติเหมือนก่อนตั้งครรภ์ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะบางอย่างอาจกลับเข้าสู่ภาวะปกติเร็วหรือช้ากว่านี้ แต่โดยทั่วไปสูติแพทย์มักแนะนำให้สตรีหลังคลอดมารับการตรวจหลังคลอดที่ 6 สัปดาห์ และถือว่าเป็นจุดสิ้นสุดของระยะหลังคลอด โดยทั่วไปการคลอดปกติทางช่องคลอดจะเสียเลือดประมาณ 500 ซีซี หากเป็นการคลอดโดยใช้หัตถการช่วยคลอดเช่น การใช้เครื่องดูดสุญญากาศ การใช้เข็มช่วยคลอด หรือการคลอดทารกแฝดอาจเสียเลือดมากกว่านี้ หากเป็นการผ่าตัดคลอดจะเสียเลือดประมาณ 1000 ซีซี ซึ่งโดยทั่วไปไม่จำเป็นต้องตรวจความเข้มข้นของเลือดหรือเติมเลือดหากไม่มีภาวะตกเลือดหลังคลอด อย่างไรก็ตามในการตรวจหลังคลอดทุกครั้งควรประเมินภาวะชืดของมารดาโดยการดู conjunctiva หากมารดามีภาวะชืดอาจต้องหาสาเหตุที่ทำให้เสียเลือดมากกว่าปกติ เช่น การตกเลือดหลังคลอด หรือการมีเลือดออกในช่องท้องในกรณีผ่าตัดคลอด และควรตรวจความเข้มข้นของเลือด ให้ยาบำรุงเลือดหรือให้เลือดทดแทนตามความเหมาะสม¹

ภาวะแทรกซ้อนหลังคลอดเป็นภาวะและอาการต่างๆ ที่พบร่วมกับการตั้งครรภ์ ซึ่งมีผลเสียทั้งทางร่างกายหรือจิตใจของมารดาหรือทารกตั้งแต่ภาวะที่ไม่มีอันตรายไปจนถึงภาวะที่เป็นอันตรายถึงชีวิต ภาวะแทรกซ้อนที่อันตรายอาจทำให้มารดาหรือทารกเสียชีวิตได้หากไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้องและทันเวลา หญิงตั้งครรภ์แต่ละรายย่อมมีความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อนแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสภาพร่างกาย พันธุกรรม ปัจจัยเสี่ยง ภาวะแทรกซ้อนหลังคลอดที่พบบ่อย ได้แก่ ภาวะตกเลือด ภาวะชืดเลือด ภาวะแข็งตัวของเลือดผิดปกติ ภาวะน้ำเดินก่อน

กำหนด ภาวะที่ถุงน้ำคร่ำรั่ว หรือแตกเองก่อนเจ็บครรภ์คลอด ภาวะเครียดของทารก¹⁻⁵

งานการพยาบาลผู้คลอดโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุนินารายณ์ให้บริการหญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุครรภ์ตั้งแต่ 24 สัปดาห์ขึ้นไป ที่มีอาการเจ็บครรภ์คลอดและมีภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ บริการทำคลอดปกติ ช่วยคลอดผิดปกติทางช่องคลอด ผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง ดูแลมารดาหลังคลอด 2 ชั่วโมง และดูแลทารกแรกเกิด 2 ชั่วโมงแรก หลังคลอด หญิงตั้งครรภ์ส่วนใหญ่ เป็นประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอภูผามาศ อำเภอห้วยผึ้ง อำเภอเขาวง อำเภอนาคู และอำเภอใกล้เคียงของจังหวัดมุกดาหาร มีเตียงรับใหม่ 1 เตียง เตียงรอลคลอดและหลังคลอด 10 เตียง เตียงคลอด 2 เตียง มีทีมสำหรับการดูแลรักษา ประกอบด้วย สูติแพทย์ จำนวน 2 ท่าน พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 9 คน ผู้ช่วยเหลือคนไข้ จำนวน 3 คน เครื่องมือและอุปกรณ์ที่สำคัญในการให้บริการ ได้แก่ Electronic Fetal Monitoring จำนวน 6 เครื่อง Drop tone จำนวน 2 เครื่อง Radiant Warmer จำนวน 3 เครื่อง เครื่องดูดสุญญากาศช่วยคลอด (V/E) จำนวน 2 เครื่อง คอมพิวเตอร์เย็บแผล จำนวน 2 ตัว เครื่อง Infusion pump จำนวน 5 เครื่อง และ Transport Incubator จำนวน 2 เครื่อง เครื่องวัดปริมาณออกซิเจน 1 เครื่อง syringe pump 1 เครื่อง Patient monitor 3 เครื่อง โดยปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ ได้แก่ การป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการตกเลือดหลังคลอดที่รุนแรง การป้องกันภาวะชักในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ การป้องกันภาวะขาดออกซิเจนของทารกแรกเกิด ไม่ให้เกิดจากความพิการแต่กำเนิดของทารก

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษา รูปแบบการลดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุนินารายณ์ เพื่อการดูแลมารดาและทารกที่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทการให้บริการของงานการพยาบาลผู้คลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์
2. เพื่อศึกษารูปแบบการลดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์
3. เพื่อศึกษาผลของรูปแบบการลดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการลดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) มีระยะเวลาในการวิจัยระหว่างเดือนตุลาคม 2565 ถึงเดือนกันยายน 2566 รวม 12 เดือน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรงานพยาบาลผู้คลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรงานการพยาบาลผู้คลอดโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ที่เกี่ยวข้องกับการลดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ จำนวน 14 คน ประกอบด้วย สูติแพทย์จำนวน 2 ท่าน พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 9 คน ผู้ช่วยเหลือคนไข้ จำนวน 3 คน

จริยธรรมงานวิจัย

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการลดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ได้รับการรับรองจริยธรรมงานวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมงานวิจัยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ได้แก่ รูปแบบการลดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ โดยมีกิจกรรมหรือขั้นตอนในการดำเนินการตามรูปแบบการลดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ โดยเน้นให้บุคลากรงานการพยาบาลผู้คลอด ได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น ในการเสริมสร้างความเข้าใจและทักษะในการลดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด ประกอบด้วย การตกเลือดหลังคลอดจากมดลูกหดตัวไม่ดี ภาวะขาดออกซิเจนในทารกแรกคลอด การป้องกันภาวะชักในหญิงตั้งครรภ์ที่มีความดันโลหิตสูงสูง และการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เวชระเบียนและรายงานสรุป

2.2 แบบประเมินความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการลดภาวะแทรกซ้อนในมารดาและทารกหลังคลอด งานการพยาบาลผู้คลอดโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ เป็นแบบ Rating scale 5 ระดับ มีเกณฑ์ในการแปลผลคะแนน ดังนี้⁶

คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
4.21 – 5.00	มีความเข้าใจมากที่สุด
3.41 – 4.20	มีความเข้าใจมาก
2.61 – 3.40	มีความเข้าใจปานกลาง
1.81 – 2.60	มีความเข้าใจน้อย
1.00 – 1.80	มีความเข้าใจน้อยที่สุด

การตรวจคุณภาพเครื่องมือผู้ศึกษาได้ดำเนินการตรวจสอบเพื่อทดสอบความตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบและแก้ไข 3 ท่าน (IOC) แล้วปรับแก้ ข้อที่ใช้คำผิดและข้อที่ไม่เหมาะสม ทั้งในด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีเนื้อหาและข้อความที่ชัดเจน นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จและแก้ไขความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว

นำไปทดลองคุณภาพของเครื่องมือ (Try Out) โดยการนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจในการทำแบบสอบถาม จากนั้นนำข้อมูลไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอน บาค (Cronbach method) มีค่าความเที่ยง เท่ากับ .935

ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการลดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์บริบทการให้บริการของงานพยาบาลผู้คลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์
2. เก็บข้อมูลความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการลดภาวะแทรกซ้อนในมารดาและทารกหลังคลอด งานการพยาบาลผู้คลอดโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ก่อนดำเนินการ
3. การกำหนดกิจกรรมในการดำเนินงานรูปแบบการลดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์
4. การดำเนินการตามกิจกรรมในการดำเนินงานรูปแบบการลดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์
5. การสรุปผลและถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมในการดำเนินงานรูปแบบการลดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอนุมานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ Dependent t – test

ผลการวิจัย

1. บริบทการให้บริการของงานการพยาบาลผู้คลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ได้แก่ การให้บริการของงานการพยาบาลผู้คลอด การกำหนดกระบวนการสำคัญ และการกำหนดตัวชี้วัดสำคัญ
2. ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการลดภาวะแทรกซ้อนในมารดาและทารกหลังคลอด งานการพยาบาลผู้คลอดโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ก่อนการดำเนินการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง หลังการดำเนินการ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด
3. รูปแบบการลดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ได้แก่ กระบวนการดูแลหญิงตั้งครรภ์, แนวทางปฏิบัติในการตกเลือดหลังคลอดจากมดลูกหดตัวไม่ดี, การป้องกันและลดภาวะขาดออกซิเจนในทารกแรกคลอด การป้องกันภาวะชักในหญิงตั้งครรภ์ที่มีความดันโลหิตสูงและการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
4. ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการลดภาวะแทรกซ้อนในมารดาและทารกหลังคลอด งานการพยาบาลผู้คลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการลดภาวะแทรกซ้อนในมารดาและทารกหลังคลอด
งานการพยาบาลผู้คลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ก่อนและหลังดำเนินงาน
(Dependent t - test)

ตัวแปร	ก่อน		หลัง		df	t	p-value	95%CI	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.				lower	upper
การตกเลือดหลังคลอดจากมดลูกหดรัดตัวไม่ดี	2.85	0.27	4.79	0.16	12	-17.308	.000	-2.19114	-1.70117
การเกิดภาวะขาดออกซิเจนในทารกแรกคลอด	2.95	0.31	4.71	0.23	12	-12.000	.000	-2.07229	-1.43540
การป้องกันภาวะชักในหญิงตั้งครรภ์ที่มีความดันโลหิตสูง	2.90	0.42	4.79	0.22	12	-11.418	.000	-2.25950	-1.53538
การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	2.59	0.45	4.92	0.15	12	-15.962	.000	-2.65182	-2.01484
รวม	2.82	0.23	4.80	0.10	12	-22.804	.000	-2.17213	-1.79326

จากตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการลดภาวะแทรกซ้อนในมารดาและทารกหลังคลอด งานการพยาบาลผู้คลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ก่อนและหลังดำเนินการ โดยรวมและรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่หลังดำเนินการมีค่าคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการลดภาวะแทรกซ้อนในมารดาและทารกหลังคลอด งานการพยาบาลผู้คลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ มากกว่าก่อนดำเนินการ

5. การลดภาวะแทรกซ้อนในมารดาและทารกหลังคลอด งานการพยาบาลผู้คลอดโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ได้แก่ การตกเลือดหลังคลอดจากมดลูกหดรัดตัวไม่ดี, การเกิดภาวะขาดออกซิเจนในทารกแรกคลอด, การป้องกันภาวะชักในหญิงตั้งครรภ์ที่มีความดันโลหิตสูง และการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ลดลง

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการลดภาวะแทรกซ้อนในมารดาและทารกหลังคลอด งานการพยาบาลผู้คลอดโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ก่อนดำเนินการ

โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น จึงได้มีการศึกษาบริบทการให้บริการของงานการพยาบาลผู้คลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ได้แก่ การให้บริการของงานการพยาบาลผู้คลอด การกำหนดกระบวนการสำคัญ และการกำหนดตัวชี้วัดสำคัญ และกำหนดรูปแบบการลดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ได้แก่ กระบวนการดูแลหญิงตั้งครรภ์ แนวทางปฏิบัติในการป้องกันการตกเลือดหลังคลอดจากมดลูกหดรัดตัวไม่ดี การป้องกันและลดภาวะขาดออกซิเจนในทารกแรกคลอด การป้องกันภาวะชักในหญิงตั้งครรภ์ที่มีความดันโลหิตสูงและการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ตามแนวทางการดูแลมารดาและทารกที่มีภาวะเสี่ยงหลังคลอด^{2,7-9} ยุทธพงศ์ วีรวัฒน์ตระกูล, 2559; สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2559) ส่งผลให้ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการลดภาวะแทรกซ้อนในมารดาและทารกหลังคลอด งานการพยาบาลผู้คลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ หลังดำเนินการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการลดภาวะแทรกซ้อนในมารดาและทารกหลังคลอด งาน

การพยาบาลผู้คลอดโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช
กุนิณารายณ์ก่อนและหลังดำเนินการ โดยรวมและ
รายด้านมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05 โดยที่หลังดำเนินการมีค่าคะแนน
เฉลี่ยของความเข้าใจของบุคลากรในการลด
ภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอดงาน
การพยาบาลผู้คลอดโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช
กุนิณารายณ์ มากกว่าก่อนดำเนินการสอดคล้องกับ
กับการศึกษาของ ปราณีต คุณเครือ.(2564)¹⁰ ได้
ศึกษาความต้องการการพยาบาล และการพยาบาลที่
ได้รับของมารดาหลังคลอดที่มีบุตรอยู่ด้วยโดยเร็ว
หลังคลอด โรงพยาบาลหัวหิน ผลการวิจัย พบว่า 1.
ความต้องการการพยาบาลของมารดาและการ
พยาบาลที่ได้รับโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
($M=2.92$, $SD=0.44$; $M=3.03$, $SD=0.44$) 2. ความ
ต้องการการพยาบาลของมารดาหลังคลอดที่มีบุตรอยู่
ด้วยโดยเร็วหลังคลอดด้านการดูแลบุตรและด้านการ
เตรียมตัวกลับคืนสู่สภาพเดิมมีความสัมพันธ์ทางบวก
ในระดับสูงมากกับการพยาบาลที่ได้รับ ($r=.970$, $r=$
.962, $p<.01$ ตามลำดับ) ในขณะที่ด้านจิตใจและ
อารมณ์และด้านร่างกายมีความสัมพันธ์ทางบวกใน
ระดับสูงกับการพยาบาลที่ได้รับ ($r=.895$, $r=.854$,
 $p<.01$ ตามลำดับ) ดังนั้นการปรับปรุงกระบวนการ
พยาบาลผู้ป่วยหลังคลอดให้มีคุณภาพจึงควรส่งเสริม
กิจกรรมการพยาบาลที่ตอบสนองทั้งความต้องการ
การพยาบาลและการพยาบาลที่มารดาหลังคลอด
ได้รับ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้รับบริการ และ
ทำให้ภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด
โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุนิณารายณ์ ได้แก่
กระบวนการดูแลหญิงตั้งครรภ์ แนวทางปฏิบัติใน
การป้องกันการตกเลือดหลังคลอดจากมดลูกหด
ตัวไม่ดี การป้องกันและลดภาวะขาดออกซิเจนใน
ทารกแรกคลอด การป้องกันภาวะชักในหญิงตั้งครรภ์
ที่มีความดันโลหิตสูงและการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วย
นมแม่ลดลง สอดคล้องกับการศึกษาของศิริภรณ์ ปิ่น
โพธิ์ สมพร วัฒนกุลเกียรติ (2564)⁹ การพัฒนาแนว

ปฏิบัติการพยาบาลเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะตก
เลือดระยะ 2-24 ชั่วโมงหลังคลอด แผนกสูติกรรม
โรงพยาบาลขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ได้แนว
ปฏิบัติแบ่งออกเป็น 4 แนวปฏิบัติย่อย ได้แก่ 1) แนว
ปฏิบัติในการประเมินภาวะเสี่ยงต่อการตกเลือดหลัง
คลอดฯ 2) แนวปฏิบัติการดักจับอาการแสดงนำก่อน
ตกเลือดหลังคลอดฯ 3) แนวปฏิบัติการป้องกันภาวะ
ตกเลือดหลังคลอดฯ 4) แนวปฏิบัติการแก้ไขภาวะตก
เลือดหลังคลอดฯ ภายหลังการทดลองใช้แนวปฏิบัติ
พบอาการแสดงนำก่อนตกเลือดร้อยละ 93.7 ในเวลา
เฉลี่ย 1.72 ชั่วโมง โดยพบมารดาตกเลือดร้อยละ
12.5 และมีภาวะแทรกซ้อนร้อยละ 12.5 พยาบาลมี
ความพึงพอใจต่อการใช้แนวปฏิบัติมากเฉลี่ย 4.04
ซึ่งพบว่าเห็นด้วยมากที่สุดคือ เนื้อหามีความ
ครอบคลุม และมีรูปแบบการดูแลที่ชัดเจนเฉลี่ย 4.25
เท่ากัน

ข้อเสนอแนะ

2. การลดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและ
ทารกหลังคลอด ควรมีการศึกษาบริบทการให้บริการ
ของงานการพยาบาลผู้คลอด โรงพยาบาลสมเด็จพระ
ยุพราชกุนิณารายณ์ ได้แก่ การให้บริการของงานการ
พยาบาลผู้คลอด การกำหนดกระบวนการสำคัญ และ
การกำหนดตัวชี้วัดสำคัญ และกำหนดรูปแบบการลด
ภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกหลังคลอด
โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุนิณารายณ์ ได้แก่
กระบวนการดูแลหญิงตั้งครรภ์, แนวทางปฏิบัติใน
การป้องกันการตกเลือดหลังคลอดจากมดลูกหด
ตัวไม่ดี, การป้องกันและลดภาวะขาดออกซิเจนใน
ทารกแรกคลอด, การป้องกันภาวะชักในหญิง
ตั้งครรภ์ที่มีความดันโลหิตสูงและการส่งเสริมการ
เลี้ยงลูกด้วยนมแม่

1. การศึกษารูปแบบการลดภาวะแทรกซ้อน
ของมารดาและทารกหลังคลอดควรมีการศึกษา
เพิ่มเติมในระยะยาว เพื่อให้ระบบมีความยั่งยืนและมี
ประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. เพ็ญลดา ทองประเสริฐ.(2554). การดูแลสตรีระยะหลังคลอด (puerperium care) ใน สูติศาสตร์ล้านนา
<https://w1.med.cmu.ac.th/obgyn/lecturestopics/medical-student-5/1684/>
10. ปราณีต คุณเครือ.(2564). ความต้องการการพยาบาล และการพยาบาลที่ได้รับของมารดาหลังคลอดที่มีบุตรอยู่ด้วย
โดยเร็วหลังคลอด โรงพยาบาลหัวหิน. วารสารวิจัยเพื่อการส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิต. 1(1) 49-57
2. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2559). ICD-10 บทที่ 15: การตั้งครรภ์ การคลอด
และระยะหลังคลอด. ICD-10-TM Online บัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ ฉบับประเทศไทย
3. คณะอนุกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ. การดูแลและรักษาภาวะตกเลือดหลังคลอดจากมดลูกหดรัดตัวไม่ดี. แนวทางเวชปฏิบัติ
ของราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย 2558; 19(1): 113-134.
4. Cunningham FG, Leveno KJ, Bloom SL, Hauth JC, Rouse, DJ, Spong CY. The puerperium. Williams
Obstetrics. 23rd ed. New York: McGraw-Hill, 2010: 646-660.
5. ชัยรัตน์ คุณาวิศกร.(2541). ระยะหลังคลอด. ใน: อีระ ทองสง, ชเนนทร์ วนาภิรักษ์, บรรณาธิการ. สูติศาสตร์ (ฉบับเรียบ
เรียงครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: พี.พี.ฟอเรน บุ๊คส เซนเตอร์, 2541: 169-178.
6. Best, J.W. (1981). Research in Education. New Jersey : Prentice - Hall.
7. เอกชัย โค้ววิสารัช สูติต คุณประดิษฐ์ สุรศักดิ์ เก้าเอี้ยน บุญศรี จันทรรักษ์กุล ณัฐฉิณี ศรีสันติโรจน์ สมศรี พิทักษ์กิจรณ์
กร.(2557). เวชศาสตร์มารดาและทารกในครรภ์ (Maternal and Fetal Medicine)
<http://training.dms.moph.go.th/rtcd/storage/app/uploads/public/59b/9e7/9b5/59b9e79b5ac1206850166.pdf>
8. ยุทธพงศ์ วีวัฒน์ตระกูล.(2559). สูติศาสตร์ฉุกเฉิน. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ภาควิชาสูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา คณะ
แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2559.
9. ศิริภรณ์ ปิ่นโพธิ์ สมพร วัฒนกุลเกียรติ.(2564). การพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะตกเลือด
ระยะ 2-24 ชั่วโมงหลังคลอด แผนกสูติกรรม โรงพยาบาลขอนแก่น การประชุมวิชาการเสนองานวิจัยระดับ
บัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 22 วันที่ 25 มีนาคม 2564 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 135-147